

Asia: VN/2401/2026

## Ehdotus kansalliseksi mediakasvatuslinjauksiksi

### 1. Johdanto

#### **Mahdolliset kommentit ja huomiot johdannosta:**

Luonnos kansallisesta mediakasvatuslinjauksesta on monin tavoin ansiokas ja oikeansuuntainen. Se kuitenkin heijastelee aiempien mediakasvatuslinjausten ajattelumallia siinä, että mediaa käyttävät eri ikäiset ja eri ryhmiin kuuluvat kansalaiset ovat ensisijaisesti median vastaanottajia ja kuluttajia eivätkä niinkään aktiivisia mediatoimijoita ja sisältöjen tekijöitä, kuten tilanne on nykyisellä digitaalisten toimintaympäristöjen ja sosiaalisen median palveluiden valtakaudella. Tämä hämärtää suunniteltujen linjausten lähtökohtia ja sen myötä myös suunniteltuja tavoitteita ja toimenpiteitä.

Linjauksissa tulisi kiinnittää erityistä huomiota siihen, että älypuhelimista on muodostunut yhä useammalle joko pääasiallinen tai ainut käyttöliittymä digitaalisiin ympäristöihin ja palveluihin. Tämä näkyy vahvimmin lasten ja nuorten kohdalla mutta pätee kaikkiin väestöryhmiin eri asteisesti. Älypuhelin käyttöliittymänä vaikuttaa monin tavoin esimerkiksi siihen, mitä sisältöjä käytämme, mitä uutisia seuraamme, miten ilmaisemme itseämme digitaalisissa ympäristöissä ja miten opimme uusia asioita. Tämä tulisi uudessa linjauksessa huomioida nykyistä vahvemmin.

### 2. Mediakasvatuksen nykytila

#### **Mahdolliset kommentit ja huomiot mediakasvatuksen nykytilasta:**

Koulutuksen talousleikkaukset ovat heikentäneet mediakasvatuksen koulutuksen tilannetta kaikilla koulutusasteilla. Tämä on nykyisessä kansainvälisessä ja yhteiskunnallisessa tilanteessa erityisen valitettavaa ja resursointia tulisi nopeasti korjata jo kansallisen turvallisuuden ja yhteiskunnallisen resilienssin vuoksi. Samalla tulisi nykyistä paremmin tunnistaa kriittisen mediakasvatuksen lisäämisen tarve muillakin koulutusaloilla kuin opettajankoulutuksessa. Eri media-alan koulutuksissa kaikilla koulutustasoilla tulisi varmistaa ja vahvistaa kriittisen mediakasvatuksen osaamista, koska se kuuluu media-alan ammattilaisiin kompetensseihin. Samanaikaisesti tarve läpäisee useimpia muitakin koulutusaloja jo siksi, että kaikki koulutusalat sekä niihin kytkeytyvät toimialat ovat myös verkossa ja käyttävät digitaalisia palveluja. Tähän koulutustarpeeseen vastaaminen kuuluu keskeisesti korkeakouluille. Varsinkin ammattikorkeakouluissa koulutetaan media-alan ammatillisia asiantuntijoita, jotka suunnittelevat ja toteuttavat erilaisia digitaalisia sisältöjä ja palveluja.

Korkeakoulut ovat lisäksi tärkeitä digitaalisen turvallisuuden ja informaatiovaikuttamisen tunnistamisosaamisen kehittäjiä.

### 3. Visio

#### **Mahdolliset kommentit ja huomiot visiosta:**

Enää ei kyse ole pelkästä medialukutaidosta eikä huomiota kannata rajata pelkään sisältöjen vastaanottamiseen. Nykyaikaisessa medialukutaidossa on kyse vuorovaikutteisesta kyvystä sekä kriittisesti ymmärtää ja jäsentää mediasisältöjä että myös kyvystä viestiä ja ilmaista itseään digitaalisissa ympäristöissä kielellisesti ja audiovisuaalisesti turvallisella ja eettisesti kestäväällä tavalla.

### 4. Tavoitteet

#### **Mahdolliset kommentit ja huomiot tavoitteista:**

-

### 5. Toimenpiteet

#### **Mahdolliset kommentit ja huomiot toimenpiteistä:**

Linjauksen toimenpiteissä tulisi kiinnittää määrätietoista huomiota eri väestöryhmien erilaiseen digitaaliseen osallisuuteen ja ryhmien välisiin erityispiirteisiin digitaalisten palvelujen käyttäjinä. Niistä ponnistavat myös monet yhteiskunnalliseen polarisaatioon kytkeytyvät kehityspiirteet, joita digitaalinen eriytyneisyys vahvistaa. Digitaalisen ikäosaamisen vahvistamisessa tulisi keskittyä erityisesti digitaalisen turvallisuuden teemoihin.

### 6. Toimeenpano ja seuranta

#### **Mahdolliset kommentit ja huomiot toimeenpanosta ja seurannasta:**

-

### 7. Liitteet

#### **Mahdolliset kommentit ja huomiot liitteistä:**

-

### 8. Yleiset kommentit linjausluonnoksesta

#### **Yleiset kommentit kokonaisuudesta:**

Linjauksessa tulisi kiinnittää lisähuomiota siihen, että jokainen digitaalisen sisällön käyttötilanne on myös ympäristöteko, kuten EU esimerkiksi tekoälysovellusten käyttöä koskevissa linjauksissaan korostaa. Osana kriittistä mediakasvatusta tulisi siksi lisätä kansalaisten tietoisuutta erilaisten digitaalisten palvelujen ympäristövaikutuksista sekä ohjata kansalaisia kohti ympäristötietoisia ja energiatehokkaita digitaalisten palvelujen käyttötapoja.

### 9. Muita mahdollisia terveisiä valmistelijoille

**Muita mahdollisia terveisiä:**

-

Raivo Petri  
Karelia Ammattikorkeakoulu Oy

Mielonen Harri  
Karelia Ammattikorkeakoulu Oy